

doc. dr Arkadiusz Z. Kotliński
Dolnośląska Wyższa Szkoła
Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach

Brytyjski system antyterrorystyczny – ewolucja procesu legislacyjnego

Brytyjski parlament w XX w. w dość ograniczonym stopniu zajmował się kwestiami dotyczącymi walki z terroryzmem. Głównym obszarem działalności legislacyjnej w tej materii pozostawała sytuacja w Irlandii Północnej i ścierające się tam organizacje katolickie i protestanckie (przede wszystkim IRA). Dlatego też do końca XX w. w Wielkiej Brytanii uchwalono jedynie dwa podstawowe akty prawne dotyczące terroryzmu: *Prevention of Terrorism Act (Temporary Provisions)* z 1989 r., obowiązujący na terenie całego państwa oraz *Northern Ireland Act (Emergency Provisions)* z 1978 r., obowiązujący w Irlandii Północnej.

Dopiero w 2000 r. brytyjski parlament przyjął pierwszą z pięciu ustaw antyterrorystycznych *Terrorism Act 2000*, która była wynikiem narastającego w świecie zagrożenia terroryzmem globalnym. W kolejnych latach uchwalone zostały jeszcze: *The Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001*, *The Prevention of Terrorism Act 2005*, *Terrorism Act 2006* i ostatnia z ustaw *Counter-Terrorism Bill*.

Wpływ na intensyfikację procesu ustawodawczego miały m.in. takie wydarzenia jak: atak na ambasadę USA w Kenii i Tanzanii w 1998 r., atak na USA z 11 września 2001 r. oraz atak na Londyn 7 lipca 2005 r. Wielka Brytania znalazła się w ten sposób w centrum globalnej wojny z terroryzmem (zwłaszcza po ataku bombowym w Londynie w 2005 r.) i prace nad skutecznymi rozwiązaniami prawnymi stały się jednym z kluczowych obszarów tych działań.

1. Terroryzm – próba ujednoczenia pojęciowego

Fundamentem każdej ustawy antyterrorystycznej jest precyzyjne zdefiniowanie pojęcia „terroryzm”. Pomimo ogromnej liczby definicji, zarówno naukowych, jak i przyjętych na użytek poszczególnych państw trudno do dnia dzisiejszego znaleźć definicję w pełni satysfakcjonującą czy też powszechnie akceptowaną w świecie. Wynika to

po pierwsze z samej istoty zjawiska mającego charakter dynamiczny i składającego się z wielu różnych form. Ponadto nad merytorycznym podejściem przeważają często partykularne interesy państw, względy ideologiczne lub też kulturowe.

W toku wielomiesięcznej dyskusji władzom brytyjskim udało się wypracować i przyjąć w *Terrorism Act 2000* jednolitą definicję pojęcia *terroryzm*. Zgodnie z nią *terroryzm* oznacza: użycie lub groźbę użycia siły w celu wpłynięcia na rząd lub międzynarodowe organizacje lub też przestraszenia opinii publicznej lub jej części przeprowadzone ze względów politycznych, religijnych, ideologicznych.

Spełniony musi być także przynajmniej jeden z warunków:

- ♦ zawiera przemoc wobec osób;
- ♦ powoduje poważne uszkodzenia mienia;
- ♦ następuje zagrożenie życia osób innych niż biorące udział w ataku;
- ♦ stwarza poważne ryzyko dla zdrowia lub bezpieczeństwa społeczeństwa (lub jej części);
- ♦ ma na celu zakłócenie lub przerwanie systemu elektronicznego;
- ♦ występuje użycie lub groźba użycia siły przy pomocy broni palnej lub materiałów wybuchowych.

Użycie broni palnej lub materiałów wybuchowych uznaje się za terroryzm, bez względu na to czy dokonane zostało „poważne uszkodzenie mienia”¹.

We wcześniej przyjętych ustawach np. Ustawie terrozystycznej (*Reinsurance (Acts of Terrorism) Act 1993*) „akt terroryzmu” określono jako: „działalność osób występujących w imieniu lub powiązanych z organizacją, którzy prowadzą działalność nakierowaną na obalenie lub wpłynięcie na rząd Wielkiej Brytanii lub inny rząd (*de jure* lub *de facto*), poprzez użycie siły lub przemocy”². Definicję jeszcze bardziej zawężającą omawiane zjawisko odnajdujemy w innym dokumencie - *Prevention of Terrorism* z 1989 r., w którym czytamy, iż terroryzm oznacza: „użycie przemocy ze względów politycznych w celu przestraszenia społeczeństwa lub jego części”³.

Podczas prac nad ostatnią z przyjętych ustaw - *Terrorism Act 2006* - parlament zwrócił się do Lorda Carlile of Berriew z prośbą o przeprowadzenie niezależnej ekspertyzy dotyczącej pojęcia *terroryzm*, w kontekście nowych rozwiązań prawnych zawartych w projekcie przygotowywanej właśnie ustawy *Terrorism Act 2006*.

Lord Carlile w przygotowanym dla parlamentu raporcie opowiedział się za pozostawieniem definicji *terroryzmu* zawartej w części pierwszej *Terrorism Act 2000*, aczkolwiek wskazał na konieczność wprowadzenia kilku poprawek. Wśród wniosków końcowych wskazał on m.in.:

---

1 *Terrorism Act 2000*, [w:] <http://www.opsi.gov.uk> (pobrano 26. 06. 2009).

2 *Reinsurance (Acts of Terrorism) Act 1993*, [w:] <http://www.opsi.gov.uk> (pobrano 26. 06. 2009).

3 *Prevention of Terrorism*, [w:] <http://www.opsi.gov.uk> (pobrano 26. 06. 2009).

- a) fakt, iż charakter współczesnego terroryzmu usprawiedliwia istnienie wyspecjalizowanego, nakierowanego na przeciwdziałanie terroryzmowi reżimu, a reżim ten potrzebuje jasno zdefiniowanego pojęcia terroryzmu jako podstawy dla legitymizacji działań specjalnych i dookreślenia przestępstw z nim związanych;
- b) konieczność odrzucenia argumentów domagających się zniesienia specjalnego reżimu (włączając w to definicje terroryzmu) i pozostawienia tych przestępstw do ścigania jedynie na podstawie obowiązującego prawa karnego i wystarczających, ich zdaniem, procedur;
- c) potrzebę odrzucenia pomysłu rozszerzenia prawa antyterrorystycznego na osoby posiadające w Wielkiej Brytanii immunitet dyplomatyczny (naruszałoby to m.in. Konwencję Wiedeńską z 1961 r.);
- d) konieczność pozostawienia sformułowania „z powodów religijnych” w definicji tj. art. 1. c, *Terrorism Act 2000*.

W swoim raporcie Lord Carlile przedstawił jednocześnie propozycje wprowadzenia zmian do obowiązującego prawa antyterrorystycznego:

- a) zaproponował, aby w art. 1 c *Terrorism Act 2000*, który przewiduje użycie lub groźbę użycia siły w celu „uzyskania określonych korzyści politycznych, religijnych lub ideologicznych” dołączyć wyrażenie „motywowany przez względy rasowe lub etniczne”;
- b) zaproponował, aby w sformułowaniu definiującym terroryzm określenie „wpłynięcie” na społeczność winno być zastąpione przez sformułowanie „zastraszenie” społeczności;
- c) opowiedział się za wprowadzeniem specjalnych procedur umożliwiających stosowanie prawa antyterrorystycznego w przypadku działań poza obszarem Wielkiej Brytanii. Prawo takie powinno być w gestii prokuratora generalnego, który winien jednocześnie mieć na względzie: naturę działań lub zagrożenie działaniami, które są podstawą dochodzenia; cel akcji lub zagrożenia; zobowiązania prawno-międzynarodowe;
- d) zasugerował konieczność wprowadzenia wyższych wyroków dla przestępstw kryminalnych, które mają charakter działań terrorystycznych⁴.

2. Prawo do zatrzymania bez postawienia zarzutów i tzw. „control orders”

Jedną z najbardziej kontrowersyjnych kwestii w omawianych ustawach stały się zapisy i związana z tym debata polityczna, dotyczące prawa do wielodniowego (propozycja rządu - 90 dni) zatrzymywania podejrzanych o terroryzm bez konieczności postawienia im zarzutów. Wśród argumentów policji za wprowadzeniem 90 dniowego okresu zatrzymania przeważały następujące argumenty:

⁴ *The Definition of Terrorism, A Report by Carlile of Berriew Q.C. Independent Reviewer of Terrorism Legislation, Presented by the Secretary of State for the Home Department, by Command of Her Majesty, March 2007.*

- ♦ zbyt duże ryzyko w dążeniu do złapania na gorącym uczynku ze względu na działania zamachowców zmierzające do maksymalizacji ilości ofiar;
- ♦ międzynarodowe powiązania terrorystów;
- ♦ długotrwałe ustalanie tożsamości podejrzanych (fałszywe dokumenty etc.);
- ♦ konieczność poszukiwania tłumaczy (zwłaszcza tłumaczy regionalnych dialektów);
- ♦ rozszyfrowywanie danych z przechwyconych komputerów;
- ♦ skomplikowane badania medycyny sądowej;
- ♦ analiza danych od operatorów sieci komórkowych⁵.

Wśród argumentów przeciwników dopuszczalności zatrzymania na okres 90 dni znalazły się:

- ♦ każdy ma prawo do wolności, dopóki nie zostaną mu przedstawione zarzuty. Aresztowanie bez postawienia zarzutów narusza fundamentalną w systemie brytyjskim ustawę *Habeas Corpus* z 1679 r. i nie może być usprawiedliwione nawet zagrożeniem terrorystycznym⁶.

Najdalej w krytyce proponowanych zmian posunął się abp Desmond Tutu, porównując propozycje zmian w brytyjskim prawodawstwie do RPA w czasach apartheidu. W jednym z wywiadów uznał tę propozycję za „dejavu”, ponieważ jak zauważył, w najgorszych czasach apartheidu istniało prawo 90 dni zatrzymania bez postawienia zarzutów w Republice Południowej Afryki⁷.

Projekty zmian prawa i wydłużenia okresu na jaki możliwe jest zatrzymanie podejrzanego okazały się być dla rządu niezwykle trudne do przeforsowania w parlamencie pomimo posiadanej większości parlamentarnej. W wyniku niezwykle burzliwej debaty politycznej osiągnięto kompromis rozszerzający takie prawo (art. 41., *Terrorism Act 2000*) początkowo jedynie do 48 godzin. Ten okres mógł być rozszerzony do 7 dni jeśli policja przekonała sędziego o konieczności dalszego zatrzymania (w przypadku przestępstw kryminalnych okres ten wynosił 24 godziny)⁸. Dopiero w ustawie *Terrorism Act 2006* okres ten udało się wydłużyć rządowi do 28 dni. Postanowienie to weszło w życie 25 lipca 2006 r. W projekcie nowo przygotowywanej ustawy *Counter-Terrorism Bill 2007-2008*, rząd powrócił do koncepcji rozszerzenia tego okresu do 42 dni⁹. Pomimo jednak przyjęcia ustawy w Izbie Gmin projekt odrzucony został w trakcie głosowania w Izbie Lordów. W dyskusji po odrzuceniu projektu w Izbie Gmin Christopher Huhne apelował do minister spraw wewnętrznych Jacqui Smith o odstąpienie od tego pomysłu, gdyż jak stwierdził, najdłuższy możliwy okres zatrzymania oskarżonego bez posta-

---

5 <http://security.homeoffice.gov.uk> (pobrano 26. 06. 2009).

6 *Ibidem*.

7 *Ibidem*.

8 Okres ten rozszerzono następnie do 14 dni w *Criminal Justice Act 2003* i ostatecznie do 28 dni przez *Terrorism Act 2006*.

9 Patrz szerzej na ten temat w projekcie ustawy: <http://services.parliament.uk/bills/2007-08/counterterrorism.html> (pobrano 26. 06. 2009).

wienia zarzutów obowiązuje w Australii i wynosi 12 dni (dotyczy państw demokratycznych). Tam jednak, jak zauważył, jest to okres blisko dwukrotnie krótszy od tego który jest już wpisany w prawodawstwo brytyjskie¹⁰.

O determinacji rządu w dążeniu do rozszerzenia tego okresu świadczy natychmiastowa po głosowaniu w Izbie Lordów debata w Izbie Gmin z udziałem minister spraw wewnętrznych Jacqui Smith i jej oświadczenie, iż w najbliższych dniach złoży w parlamencie projekt ustawy z tymczasowymi rozwiązaniami Counter-Terrorism (Temporary Provisions) Bill, który będzie mógł wejść pod obrady „jeśli lub kiedy taka potrzeba zaistnieje”. W projekcie tym powrócono do zapisu o 42 dniowym okresie zatrzymania podejrzanego bez postawienia zarzutów¹¹.

Drugą z kontrowersyjnych kwestii ściśle powiązaną z pierwszą było przyjęte w ustawie *The Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001*, prawo upoważniające Ministra Spraw Wewnętrznych do natychmiastowego pozbawienia wolności każdego cudzoziemca podejrzanego o terroryzm do czasu jego deportacji (nawet jeżeli z prawnego punktu widzenia taka deportacja będzie niemożliwa)¹². Nie obowiązywała tutaj zasada 48 godzin, ani tym bardziej 7 dni. Zatrzymanych przetrzymywano w tym wypadku miesiącami, a jedyną możliwością zwolnienia dla osadzonych było natychmiastowe opuszczenie terytorium Wielkiej Brytanii. Sytuacja ta doprowadziła do wystąpienia na drogę sądową ośmiu zatrzymanych i werdyktu Izby Lordów, która orzekła w dniu 16 grudnia 2004 r. niezgodność tego prawa z Europejską Konwencją Praw Człowieka i zniosła je ostatecznie w marcu 2005 r.¹³.

Konsekwencją powyższej decyzji Izby Lordów stała się kolejna z ustaw *The Prevention of Terrorism Act 2005*, która weszła w życie 11 marca 2005 r. Dokument ten wprowadził do brytyjskiego systemu prawnego nowy rodzaj sankcji prawnych wymierzonych w podejrzanych o terroryzm - tzw. *control orders* (rodzaj aresztu domowego). Rozwiązanie to, pomimo iż inspirowane problemem podejrzanych o terroryzm cudzoziemców, rozszerzono także na Brytyjczyków. W jednym i drugim przypadku chodziło o sytuację w której policja zebrała jeszcze zbyt małą ilość dowodów obciążających, jednocześnie pozostawienie tych osób na wolności stanowiłoby, zdaniem władz poważne zagrożenie terrorystyczne dla społeczeństwa.

10 Patrz szerzej na temat: Debata w parlamencie brytyjskim 13 października 2008 r., <http://www.theyworkforyou.com/debates/?id=2008-10-13c.624.0> (pobrano 26.06.2009).

11 Wystąpienie ministra spraw wewnętrznych Jacqui Smith w Izbie Gmin 13 października 2008 r., [w:] <http://www.theyworkforyou.com/debates/?id=2008-10-13c.624.0> (pobrano 26.06.2009).

12 Przepis ten wszedł w życie 13 grudnia 2001 r.

13 Zgodnie z *Immigration Act* z 1971 r. zezwala ono na deportację osób zagrażających bezpieczeństwu narodowemu, w przypadkach gdzie nie istnieją wystarczające dowody na postawienie zarzutów. Problem pojawia się w momencie próby deportacji danej osoby do kraju, w którym grożą mu tortury lub kara śmierci. Zabrania tego Europejska Konwencja Praw Człowieka. Pomimo, iż rząd brytyjski zawarł odpowiednie umowy tzw. *Memorandum of Understanding* z rządami takich państw jak: Jordania, Libia, Liban, które miały gwarantować deportowanym, że nie będą poddani torturom ani też skazani na najwyższy z wyroków – karę śmierci (w tym celu powołane miały zostać na terytorium tych państw specjalne komórki monitorujące przebieg procesów deportowanych). Izba Lordów odrzuciła takie rozwiązanie podtrzymując wcześniejszą decyzję.

Control orders opiera się o następujące zasady:

- ♦ ograniczone prawo posiadania określonych artykułów lub substancji (np. telefonów komórkowych);
- ♦ ograniczone prawo używania określonych usług lub przyrządów (np. dostęp do internetu);
- ♦ ograniczone prawo do spotykania się z osobami wskazanymi lub całkowity zakaz;
- ♦ ograniczone prawo do wyboru miejsca zamieszkania i odwiedzin;
- ♦ ograniczone prawo do przebywania w określonych miejscach w określonym czasie;
- ♦ zakaz przemieszczania się bez wcześniejszej zgody;
- ♦ zatrzymanie paszportu;
- ♦ wymagana zgoda na fotografowanie się;
- ♦ współpraca z odpowiednimi służbami monitorującymi np. poprzez używanie elektronicznej bransolety;
- ♦ obowiązek meldowania się u określonej osoby w określonym czasie i miejscu.

Izba Lordów wprowadziła do tego dokumentu tzw. *sunset clause* oznaczającą, iż ustawa wygaśnie automatycznie, jeżeli nie zostanie znowelizowana w przeciągu roku. Dyskusja która wybuchła w związku z tą ustawą, doprowadziła do kryzysu konstytucyjnego. Ustawę ostatecznie znowelizowano, a przyczyną intensyfikacji prac stały się ataki bombowe w Londynie w dniu 7 lipca 2005 r. Nowo przyjęta ustawa *Terrorism Act 2006* utrzymała w mocy obowiązywanie sankcji prawnych związanych z *control orders*.

3. Pozostałe rozwiązania prawne oraz zmiany w nowej ustawie - Counter-Terrorism Bill

Poza kwestiami pojęciowymi, w pierwszej z przyjętych ustaw - *Terrorism Act 2000* - podtrzymano i rozszerzono listę organizacji terrorystycznych określonych w *Prevention of Terrorism* z 1989 r. Jednocześnie przyjęto w niej listę sankcji karnych za określone działania tj. zakaz członkostwa, wspierania lub (nawet!) noszenia ubioru świadczącego o wspieraniu (sympatyzowaniu) danej organizacji¹⁴. Artykuł 44 tej ustawy upoważnił także policję i ministra spraw wewnętrznych do wyznaczania obszarów i wskazywania czasu przez jaki możliwe jest zatrzymanie i przeszukanie każdego samochodu i osoby w celu poszukiwania „materiałów, które mogą być związane z terroryzmem”. W art. 58. przewidziano karę do 10 lat więzienia za zbieranie lub posiadanie informacji mogącej być przydatną dla osoby zamierzającej dokonać ataku terrorystycznego¹⁵.

W kolejnej z przyjętych ustaw *The Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001* pierwsze trzy części dotyczą kwestii finansowania podejrzanych o terroryzm organizacji, możliwości wglądu do ich kont bankowych, zamrażania tych rachunków i udo-

---

14 Przykładem takiej organizacji może być Partia Pracujących Kurdystanu. Lista organizacji uznanych w Wielkiej Brytanii za terrorystyczne znajdują się na stronie: <http://security.homeoffice.gov.uk/legislation/current-legislation/terrorism-act-2000/proscribed-terrorist-groups> (pobrano 26. 06. 2009).

15 Rezultaty działania tej ustawy okazały się być jak dotychczas mocno ograniczone. W okresie od 11 września 2001 r. do 31 grudnia 2006 r. aresztowano 1126 osób, zaledwie 221 postawiono zarzuty, a jedynie 40 skazano. Szerzej na ten temat patrz: <http://security.homeoffice.gov.uk> (pobrano 26. 06. 2009).

stępniania przez banki informacji odpowiednim służbom. W części 10. wprowadzono przepis umożliwiający policji pobranie siłą odcisków palców oraz innych danych niezbędnych do identyfikacji. Zezwolił on także żandarmerii wojskowej w pewnych określonych okolicznościach na podejmowanie działań poza obszarem baz wojskowych. W części 11. ustawy zawarte zostały uregulowania dotyczące zobowiązań firm telekomunikacyjnych oraz dostawców internetu, którzy zobligowani zostali do pozostawiania w systemie określonych danych¹⁶.

Ostatnia z przyjętych ustaw *Terrorism Act 2006* wprowadziła sankcje karne dla szeregu nowych przestępstw kryminalnych związanych z terroryzmem:

- ◆ zachęcanie do terroryzmu lub gloryfikowanie terroryzmu; maksymalna kara to 7 lat więzienia;
- ◆ rozpowszechnianie publikacji o charakterze terrorystycznym; maksymalna kara to 7 lat więzienia;
- ◆ przygotowywanie ataków terrorystycznych; maksymalna kara to dożywocie;
- ◆ udział w szkoleniach terrorystycznych; maksymalna kara to 10 lat więzienia;
- ◆ przebywanie w miejscach gdzie taki trening się odbywa (czy to w Wielkiej Brytanii czy też za granicą); maksymalna kara to 10 lat więzienia;
- ◆ produkowanie lub posiadanie materiałów radioaktywnych; maksymalna kara to dożywocie;
- ◆ wykorzystanie w ataku terrorystycznym materiałów radioaktywnych lub też atak na elektrownie jądrowe, powodujący wyciek materiałów radioaktywnych (napromieniowanie); maksymalna kara to dożywocie;
- ◆ groźba użycia materiałów radioaktywnych w ataku; maksymalna kara to dożywocie¹⁷.

W drugiej części ustawy zawarto m.in. większe uprawnienia dla ministra spraw wewnętrznych w kwestii możliwości podejmowania decyzji o wpisaniu na „listę zabronionych organizacji”, organizacji uznanej za terrorystyczną (także kiedy organizacja taka zmieni nazwę). Ponadto od stopnia *superintendent* oficerowie policji uprawnieni zostali do podejmowania decyzji o przedłużeniu zatrzymania podejrzanego. Rozszerzono także zakres interpretacji nakazów sądowych, dotyczących przeszukania, na wszystkie obiekty znajdujące się pod kontrolą podejrzanego oraz środki komunikacji jakimi się posługuje (podśluch i kontrola maili)¹⁸.

W dalszych pracach nad nowelizacją prawa antyterrorystycznego postulaty rządu koncentrowały się na następujących kwestiach:

- ◆ budowie zgody na „wyjście” poza 28 dni (prawo do zatrzymania bez postawienia zarzutów) przy założeniu że utrzymana zostanie siedmiodniowa zgoda sądu lub przedstawiane będą raporty dla parlamentu połączone z debatą;

¹⁶ <http://www.opsi.gov.uk> (pobrano 26. 06. 2009).

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

- ♦ możliwość łączenia pospolitych przestępstw z działalnością terrorystyczną (np. posiadanie ładunków wybuchowych podlega obecnie jedynie sankcjom karnym zawartym w *Explosive Act* z 1875 r.);
- ♦ *control orders* – możliwość przeszukiwania w niektórych sytuacjach bez nakazu sądu mieszkań „aresztantów”;
- ♦ możliwość zatrzymania na granicy dokumentów podejrzanego, wyjeżdżającego za granicę w celach związanych z działalnością terrorystyczną;
- ♦ propozycja zamrażania przez sąd finansów nie tylko tych, które wykorzystywane są do celów terrorystycznych, ale także tych które mogą być w tym celu wykorzystane;
- ♦ większa ochrona zakładów dostarczających gaz¹⁹.

We wniesionym przez rząd brytyjski pod obrady parlamentu projekcie nowej ustawy - *Counter-Terrorism Bill 2007-08* - główne zmiany zaproponowane przez rząd dotyczyły:

- ♦ zwiększenia okresu na jaki może być zatrzymany podejrzan bez postawienia mu zarzutów, w szczególnych okolicznościach z 28 do 42 dni;
- ♦ zmian umożliwiających przesłuchiwanie osób już oskarżonych o terroryzm i przyjmowanie na niekorzyść oskarżonego jego milczenia podczas przesłuchań (z wyłączeniem sądów w Szkocji);
- ♦ wprowadzenia systemu informowania odpowiednich władz o osobach skazanych za działalność terrorystyczną o ich miejscu zamieszkania i zmianach w ich sytuacji życiowej;
- ♦ podwyższenia wyroków za przestępstwa związane z terroryzmem (w gestii sądów leży uznanie danego przestępstwa za noszące lub nie znamiona terrorystycznego);
- ♦ możliwości prowadzenia śledztwa i przesłuchań w procesie bez udziału przysięgłych ze względu na bezpieczeństwo państwa, stosunki Wielkiej Brytanii z innymi państwami lub ważny interes społeczny²⁰.

Ostatecznie w nowo przyjętej ustawie *Counter-Terrorism Bill* parlament brytyjski zaaprobował następujące rozwiązania:

- ♦ możliwość dalszego przesłuchiwania skazanego po wydanym już prawomocnym wyroku sądu;
- ♦ wydłużenie kary za przestępstwa o charakterze terrorystycznym;
- ♦ rejestrację oraz monitoring skazanych w przeszłości za przestępstwa związane z terroryzmem;
- ♦ prawo do blokowania środków finansowych skazanych przez sąd terrorystów;
- ♦ uprawnienia policji do rekwirowania dokumentów z przeszukiwanych lokali jeśli uzna, iż stanowią one istotny dowód w prowadzonym śledztwie;

---

¹⁹ Szerzej na ten temat patrz: <http://bbc.co.uk> (pobrano 26. 06. 2009).

²⁰ <http://services.parliament.uk/bills/2007-08/counterterrorism.html> (pobrano 26. 06. 2009).

- ♦ większe wykorzystanie próbek DNA, i prawo do pobierania odcisków palców oraz próbek DNA od osób podlegających *control orders*;
- ♦ zakaz rozpowszechniania materiałów (w tym fotografii) dotyczących: pracowników sił zbrojnych, śledczych, służb bezpieczeństwa, służb specjalnych oraz Centrali Łączności Rządowej²¹.

Przyjęte dotychczas akty prawne oraz propozycje rządu dotyczące dalszych zmian w brytyjskim prawodawstwie świadczą o tym, iż Wielka Brytania stoi dziś przed poważnym wyzwaniem. Państwo o wielowiekowej tradycji wolności wypowiedzi, swobód obywatelskich i praw jednostki po raz pierwszy w historii zmuszone zostało do rozważenia możliwości ograniczenia tych wielowiekowych praw na rzecz bezpieczeństwa państwa. Cały proces prawodawczy związany z przeciwdziałaniem terroryzmowi charakteryzuje ciągle balansowanie pomiędzy uszczuplaniem praw obywateli a wzmacnianiem środków represji państwa. Najlepszym przykładem jest tutaj kwestia systematycznego zwiększania długości okresu zatrzymania bez postawienia zarzutów. Przeciwnicy tego procesu przywołują często jako najważniejszy z argumentów jedną z fundamentalnych ustaw brytyjskiego systemu politycznego *Habeas Corpus Act*. W dokumencie tym pochodzącym z 1679 r. i wydanym za Karola II czytamy, iż nikt nie może być więziony bez prawomocnego wyroku odpowiedniego sądu, a ewentualne zarzuty powinny być postawione aresztowanemu w ciągu doby²². Te i inne przykłady świadczą o toczącej się dziś w społeczeństwie brytyjskim walce o hierarchie wartości. Polega ona coraz częściej na konieczności wyboru pomiędzy „wolnością jednostki” a „bezpieczeństwem państwa”. Utrzymanie odpowiednich proporcji i jednocześnie skuteczna walka z terroryzmem to najpoważniejsze wyzwanie dla państwa brytyjskiego na najbliższe lata.

21 *Counter-Terrorism Bill*, House of Commons 2008.

22 Pełna nazwa dokumentu to: *An Act for the better securing the Liberty of the Subject and for Prevention of Imprisonments beyond the Seas*, [w:] http://oll.libertyfund.org/?option=com_staticxt&staticfile=show.php%3Ftitle=1943&chapter=120098&layout=html&Itemid=27 (pobrano 26. 06. 2009).